

Maantieteelliset seurat ja yhdistykset – Geografiska sällskap och föreningar

Suomen Maantieteellinen Seura – Geografiska Sällskapet i Finland

Toimintakertomus vuodelta 1983

Vuosi 1983 oli järjestyksessään 95. Suomen Maantieteellisen Seuran toimintavuosi. Edellisvuosien tapaan ovat Seuran toiminnassa olleet keskeisessä asemassa julkaisutoiminta sekä koti- ja ulkomaisten suhteiden ylläpito. Samoin jo vakiintuneen tavan mukaan Seura on osallistunut maantieteilijäpäivien järjestelyihin. Seura on myös jatkanut valmisteluja vuonna 1984 Pariisissa pidettävää kansainvälistä maantieteellistä kongressia varten. Jäsenistönsä kautta Seura on edelleen osallistunut aktiivisesti Suomen Kartaston uuden laitoksen laadintaan sekä toiminut asiantuntijatehtävissä ja lausuntojen antajana eri yhteyksissä. Seura on ollut omalta osaltaan mukana myös Tiedekeskus-hankkeen suunnittelussa. Taloudellinen tila on pysynyt toimintavuoden aikana kohtuullisen hyvänä.

Seuran johto

Hallitus 1983

Prof. Jaakko Saviranta, puheenjohtaja
Apul.prof. Matti Seppälä, varapuheenjohtaja
FT Matti Tikkanen, sihteeri
Apul.prof. Erkki Jauhiainen, rahastonhoitaja
Prof. Toive Aartolahti
Prof. Paul Fogelberg
Prof. Kauko Hahtola
Prof. Stig Jaatinen
Apul.prof. Mauno Kosonen
Dos. Kyösti Laaksonen
Prof. Kalevi Rikkinen
Apul.prof. Eino Siuruainen
FT Terttu Vartiainen

Seuran notaarina toimi 30. 9. 1983 saakka FM Leena Liikanen ja 1. 10. 1983 alkaen FM Airi Töyrymäki.

Seuralle valittiin vuoden 1984 hallitus työjäsenten vaalikokouksessa 12. 12. 1983. Uuden hallituksen puheenjohtajaksi valittiin apul.prof. Matti Seppälä, jonka vapaaksi jättämälle varapuheenjohtajan paikalle valittiin apul.prof. Eino Siuruainen. Siuruaisen vapaaksi jättämälle paikalle hallitukseen valit-

tiin prof. Jaakko Saviranta. Erovuoroiset hallituksen jäsenet prof. Stig Jaatinen, prof. Toive Aartolahti ja FT Terttu Vartiainen valittiin uudelleen seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi. Kaikki valinnat olivat yksimielisiä.

Jäsenet

Seuran jäsenmäärä oli vuoden 1983 lopussa 1025, missä on vähennyistä edellisvuoteen verrattuna 98. Vähennys johtuu jäsenluetteloiden tarkistuksen yhteydessä tehdyistä poistoista. Uusia jäseniä Seuraan liittyi vuoden aikana yhteensä 29. Seuran seitsemästä kunniajäsenestä on neljä kotimaista ja kolme ulkomaista. Kirjeenvaihtajajäseniä oli vuoden lopussa 45, työjäseniä 202, vakinaisia jäseniä 81 ja vuosijäseniä 690.

Uudeksi kirjeenvaihtajajäseneksi Seura kutsui prof. Eino O. Kainlaurin Yhdysvalloista. Uusiksi työjäseniksi valittiin FK Pentti Alalammi, apul.prof. Olavi Luukkanen, FL Jorma Ojala, yli-ins. Taisto Saarentaus, FT Taimi Sitari ja prof. Päiviö Tommila.

Vuoden 1983 aikana Seuran jäsenistön keskuudesta poistuivat kuoleman kautta pitkäaikainen kunniajäsen Yrjö Ilvessalo, kirjeenvaihtajajäsenet Wilhelm Evers ja Sigurdur Thorarinsson sekä työjäsen Thure Sahama. Seura kunnioittaa heidän muistoaan.

Kokoukset

Vuosikokous pidettiin 15. 2. Tieteellisten seurain talossa. Seuran puheenjohtaja prof. Jaakko Saviranta piti kokouksessa sääntömääräisen esitelmän aiheenaan »Maantieto ja maantiede». Kokoukseen osallistui 22 Seuran jäsentä.

Työjäsenten vaalikokous pidettiin 12. 12. Werner Söderström Osakeyhtiön toimitiloissa. Kokoukseen osallistui 27 työjäsentä. Virallisten kokousasioiden jälkeen käytiin vilkas keskustelu Seuran kuukausikokoustoiminnan uudelleen aloittamisesta ja järjestämismuodoista. Lopuksi isäntiä edustanut toimittaja Olavi Koskinen vastasi esitetyihin ky-

symyksiin kertoen mm. maantieteilijöiden osuudesta yhtiön toiminnassa.

Maantieteilijäpäivät. Suomen XVIII maantieteilijäpäivät pidettiin 29.–30. 10. 1983 Helsingissä. Osanottajia oli kaikkiaan 182 henkeä. Päivien avauksen suoritti Seuran puheenjohtaja prof. Jaakko Saviranta, minkä jälkeen prof. Seppo Siirilä esitelmöi aiheesta »Alueellinen kehitys maantieteilijän näkökulmasta». Tämän jälkeen apul.prof. Mauno Kosonen ja FK Harry Schulman esitelmöivät päivien yleisteen – Maantieteilijä alueellisten kehitysongelmien edessä – osa-alueesta »Pääkaupunkiseudun alueelliset kehitysongelmat». Iltapäivällä olivat käsittelyn kohteena »Pohjois-Suomen alueelliset ongelmat». Aihepiiristä esitelmöivät apul.prof. Eino Siuruainen, apul.prof. Kai-Veikko Vuoristo, prof. Peitsa Mikola sekä tutkija Pekka Aikio. Ensimmäinen päivä päättyi yhteiseen illanviettoon Laulumiesten talolla.

Toisen päivän aamupäivällä olivat ohjelmassa Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen teemanäyttelyt sekä kiertoajelu Helsingin seudulla oppaina FL Lassi Karivalo ja FK Harry Schulman. Iltapäivän teemasta »Ajankohtaiset kehitysongelmat» esitelmöivät dos. Ingvar Jonsson (Ruotsi) sekä dos. Jorma Kytömäki. Lisäksi kommenttipuheenvuoron käyttivät LuK Maaria Seppänen ja FL Ritva Kivikkokangas-Sandgren. Hyvin onnistuneiden päivien järjestelyistä päävastuun kantoivat FL Jorma Pietala (pääsihteerinä), FK Raimo Frondelius (taloudenhoito/Maanpiiri), tal.yo Päivi Oinas (Tellus), LuK Riikka Laatu (Kehitysmaantieteen yhdistys), LuK Heikki Saaristo (Suunnittelu-maantieteen yhdistys) ja fil.yo Yrjö Kivinen (Maantieteen Opiskelijat). Seura kiittää Helsingin seudun maantieteilijöitä aktiivisesta työpanoksesta päivien järjestelyissä. Päivien esitelmät julkaistaan vuoden 1984 Terrassa n:o 96: 1.

Julkaisutoiminta

Fennia-sarjan toimittajana jatkoi toimintavuoden aikana edelleen prof. Paul Fogelberg avustajanaan FL Ulla Elo. Vuoden kuluessa valmistui kaksi nidettä (*Fennia* 161: 1 ja 161: 2), jotka sisälsivät yhteensä seitsemän artikkelia. Niteiden kokonaissivumäärä oli 318. *Fennian* nitessä 161: 1 julkaistiin seuraavat tutkimukset:

Sitari, Taimi: Settlement changes in the Bagamoyo district of Tanzania as a con-

sequence of villagization, s. 1–90.

Söderman, Guy, Aimo Kejonen & Raimo Kujansuu: The riddle of the tors at Lauhavuori, western Finland, s. 91–144.

Fennian nitteen 161: 2 sisältö oli:

Andersson, Harri: Urban structural dynamics in the city of Turku, Finland, s. 145–261.

Alestalo, Jouko: The concentration of population in Finland between 1880 and 1980, s. 263–288.

Koutaniemi, Leo: Complexity of solar variability, hydrology and climatic conditions as evidenced in the case of the Oulujoki and Kemijoki river basins, Northern Finland, s. 289–301.

Seppälä, Matti: River sinuosity measured by the Mansikkaniemi method: a critical evaluation, s. 303–310.

Mansikkaniemi, Hannu: Aims of the Mansikkaniemi method of river sinuosity analysis: a re-evaluation of concepts, s. 311–318.

Aikakauslehti *Terran* vastaavana toimittajana on jatkanut apul.prof. Erkki Jauhiainen ja toimitussihteerinä FM Airi Töyrymäki. *Terran* toimitusneuvoston ovat kuuluneet prof. Paul Fogelberg, prof. Jaakko Saviranta, FT Matti Tikkanen ja apul.prof. Kai-Veikko Vuoristo. Vuoden aikana ilmestyi neljä *Terran* numeroa, jotka sisälsivät 22 artikkelin lisäksi katsauksia, uutisia, tiedonantoja sekä kirjallisuusarvosteluja. Vuoden 1982 maantieteilijäpäivien esitelmät ja kommenttipuheenvuorot julkaistiin teemanumerona vuoden 1983 ensimmäisessä *Terrassa*. *Terran* numeroiden yhteinen sivumäärä oli 255.

Suomen Kartasto

Valtioneuvosto nimitti Suomen Kartaston tieteelliseen toimituskuntaan kaudeksi 1983–86 seuraavat henkilöt: prof. Stig Jaatinen (puheenjohtaja), dipl.ins. Osmo Niemelä (varapuheenjohtaja), prof. Olavi Granö, prof. Jaakko Jalas, prof. Mauri Palomäki, prof. Kyösti Pulliainen, osastopäällikkö Lauri Pölkki, yli-ins. Taisto Saarentaus, prof. Seppo Siirilä ja VTM Aarno Soivio. FM Jussi Keinänen on toiminut edelleen Kartaston päätoimittajana ja varsinaisina toimittajina ovat jatkaneet FK Pentti Alalammi, FK Erkki Helin ja FK Risto Talman. Lisäksi Kartastossa on työskennellyt tutkimusavustajia, piirtäjiä ja graafinen toimittaja. Toimintavuoden aikana valmistui vihko »Teollisuus», sekä ruotsin- ja englanninkielisiä tekstiilitteitä.

Vaihtotoiminta

Seuran kirjastonhoitajana on jatkanut prof. Kalevi Rikkinen. Vuoden aikana on solmittu kolme uutta vaihtoyhteyttä. Toimintavuoden lopussa Seuran Fennia-sarjalla oli yhteensä 495 ja Terralla 250 ulkomaista vaihtoyhteyttä.

Talous

Valtiolta saadun rahoitustuen ja Seuran oman varainhankinnan ansiosta Seuran taloudellinen tila on ollut koko toimintavuoden ajan varsin tyydyttävä. Tämä on tehnyt mahdolliseksi julkaisutoiminnan häiriöttömän hoidon. Julkaisutoiminnan lisäksi valtiolta on saatu rahallista tukea myös maantieteilijäpäivien järjestelyihin. Sen sijaan muuhun toimintaan on ollut käytettävissä ainoastaan jäsenmaksuista kertyneet varat, minkä vuoksi jäsenkuntaa laajalti palvelevaa toimintaa ei ole ollut mahdollista sanottavasti tehostaa. Seuran toimihenkilöiden palkkiot ovat pysyneet edellisvuosien tapaan muuttumattomina.

Seuran tilintarkastajina ovat toimineet KTM Tytti Oukari-Hannonen ja dos. Ritva Ruotsalo-Aario. Varatilintarkastajina ovat olleet prof. Erkki Hirvonen ja KTM Heikki Heinimäki.

Edustukset

Seuralla on ollut edustus toimintavuoden aikana mm. seuraavissa yhteyksissä:

- Tieteellisten seurain valtuuskunnan hallituksessa ja hallituksen työvaliokunnassa, prof. Kalevi Rikkinen (varalla prof. Arvo Naukkarinen).
- Tieteellisen kirjallisuuden vaihtokeskuksen johtokunnan puheenjohtajana, prof. Kalevi Rikkinen.
- Suomen XVIII maantieteilijäpäivillä Helsingissä 29.–30. 10. 1983, prof. Jaakko Saviranta.
- IGU:n Suomen kansalliskomiteassa, FT Matti Tikkanen.
- Tiedekeskus-seminaarissa Otaniemessä 28. 3. 1983 prof. Toive Aartolahti ja prof. Kalevi Rikkinen.
- Tieteellisten seurain valtuuskunnan järjestämässä yhdyshenkilöseminaarissa prof. Jaakko Saviranta ja apul.prof. Erkki Jauhinainen.
- Valtioneuvostolle osoitetun, Säätytalon tilojen käyttöä koskevan kirjelmän luovutustilaisuudessa, prof. Kalevi Rikkinen.
- Tarton yliopiston maantieteen laitokselle

lahjoitetun J. G. Granö-mitalin luovutustilaisuudessa, prof. Olavi Granö.

- Geomorfologipäivillä Berliinissä 5.–8. 10. 1983, apul.prof. Matti Seppälä.
- Maanmittaushallituksen 350-vuotisjuhlassa, prof. Jaakko Saviranta.
- Lontoossa 19.–20. 10. 1983 pidetyssä kokouksessa »Third International Congress on Scholarly Publishing», prof. Paul Fogelberg.
- Tieteellisten seurain valtuuskunnan vuosikokouksessa, FT Matti Tikkanen.
- Suomen Kartaston tieteellisen toimituskunnan puheenjohtajana, prof. Stig Jaatinen.
- Suomalaisen kirjallisuuden edistämisvarojen valtuuskunnassa, prof. Toive Aartolahti ja FT Matti Tikkanen.
- Nordenskiöld-neuvottelukunnassa, prof. Kalevi Rikkinen.

Loppukatsaus

Vakiintuneen tavan mukaan on Seuran tärkeimpänä toimintamuotona ollut kuluneenakin toimintavuotena julkaisutoiminta, jota on valtiovallan suosiollisen myötävaikutuksen ja jäsenistön aktiivisen työskentelyn turvin voitu hoitaa asian vaatimalla tavalla. Jäsenistön aktiivisuutta ja asiantuntemusta on tarvittu myös mm. toimikuntatyöskentelyssä sekä erilaisia lausuntoja ja kannanottoja laadittaessa. Seuran toimintaa pyritään edelleen monipuolistamaan mm. järjestämällä esitelmätilaisuuksien ohella seminaareja, joista ensimmäisenä on vuorossa keväällä 1984 pidettävä kartografian tutkimusta ja opetusta käsittelevä seminaari. Meneillään ovat myös vuonna 1985 pidettävän Fennoskandian preglasiaalista planaatiota ja rapautumista käsittelevän pohjoismaisen tutkijasymposiumin järjestelyt. Kuluneen toimintavuoden aikana aloitettu yhteistyö Tiedekeskustoimiston kanssa tulee jatkumaan myös seuraavan toimintavuoden aikana. Suomalainen maantiede tulee olemaan näyttävästi esillä myös Pariisin kansainvälisessä maantieteellisessä kongressissa, jonne on valmis teilla Fennian erikoisnide ja teemanäyttely. Vuosittain järjestettävien maantieteilijäpäivien tarpeellisuutta kuvastaa puolestaan parhaiten päivien saavuttama yleisömenestys. Seura haluaa jälleen kiittää kaikkia Seuran ja sen tarkoituserien hyväksi toimineita henkilöitä työpanoksestaan vuoden 1983 aikana.

MATTI TIKKANEN
sihteeri